

Lidia Kuczevska
IBRKK – Warszawa

Absorpcja zasobów pracy przez sektor usług w Polsce w latach 2008-2012

Streszczenie

Celem rozważań jest identyfikacja znaczenia sektora usług jako pracodawcy i jego roli w kształtowaniu sytuacji na polskim rynku pracy w latach 2008-2012. Podstawę wnioskowania stanowiły publikowane dane statystyczne GUS prezentujące zmiany zachodzące w liczbie pracujących, bezrobotnych oraz nowo utworzonych miejsc pracy w sektorze usług. Zaprezentowane rozważania dotyczą zarówno sektora usług jako całości, jak i poszczególnych sekcji wchodzących w jego skład (wg PKD 2007). Tam, gdzie było to możliwe (ze względu na dostępność danych statystycznych) uwzględniono także zróżnicowanie terytorialne (wg województw). W efekcie zaprezentowanych analiz wykazano, że nawet w okresie spowolnienia gospodarki sektor usług przyczyniał się do łagodzenia trudnej sytuacji na polskim rynku pracy. Artykuł ma charakter badawczy.

Słowa kluczowe: sektor usług, pracujący, bezrobotni, nowo utworzone miejsca pracy.

Kody JEL: J21

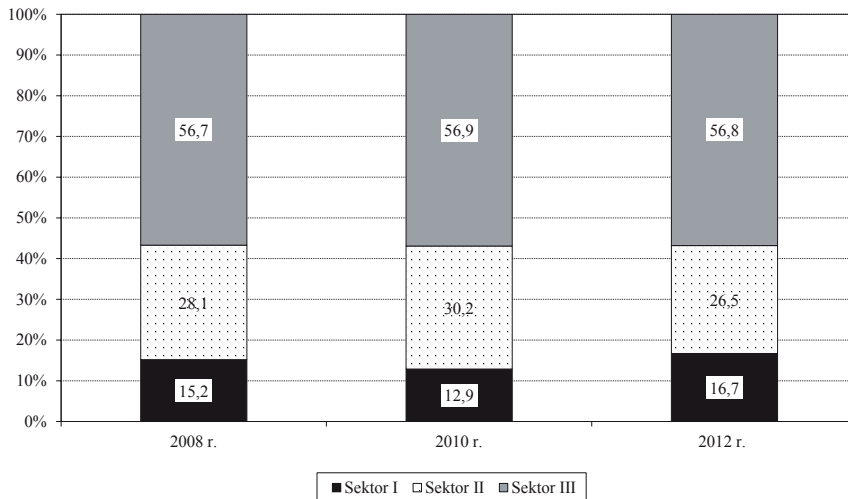
Sektorowa struktura zatrudnienia

Sektorowa struktura zatrudnienia stanowi jeden z podstawowych mierników (obok struktury PKB, konsumpcji, inwestycji itp.), za pomocą którego określa się stopień zaawansowania procesu serwicyzacji gospodarki. Pozwala ona empirycznie wykazać, że przeobrażenia strukturalne zachodzące we współczesnych gospodarkach prowadzą do wzrostu udziału sektora usług w ogólnej liczbie pracujących i jednocześnie postępującego spadku udziału sektora rolniczego i przemysłowego (Kuczevska 2011, s. 64.)

W Polsce w latach 2008-2012 udział sektora usług w strukturze pracujących utrzymywał się na niemal niezmiennym poziomie (por. wykres 1). Zmiany dokonywały się w pozostałych dwóch sektorach: udział sektora I wzrósł o 1,5 p.p. (po spadku w 2010 r. w stosunku do 2008 r. o 2,3 p.p. a następnie wzroście w 2012 r. w stosunku do 2010 r. o 3,8 p.p.), natomiast udział sektora II zmalał o 1,6 p.p. (w analogicznych okresach najpierw nastąpił wzrost o 2,1 p.p., a następnie spadek o 3,7 p.p.).

Zdolności absorpcji zasobów pracy przez sektor usług są znacznie zróżnicowane terytorialnie, w układzie wojewódzkim. Liderem pod tym względem jest województwo mazowieckie, w którym sektor usług angażuje 67,1% zasobów pracy. Sektor ten jest ważnym pracodawcą także w województwach zachodniopomorskim i pomorskim, gdzie jego udział wynosił odpowiednio: 63,0% oraz 60,1%. Tylko w tych trzech województwach udział sektora III w ogólnej liczbie pracujących funkcjonujących na ich terenie przekraczał w 2012 r.

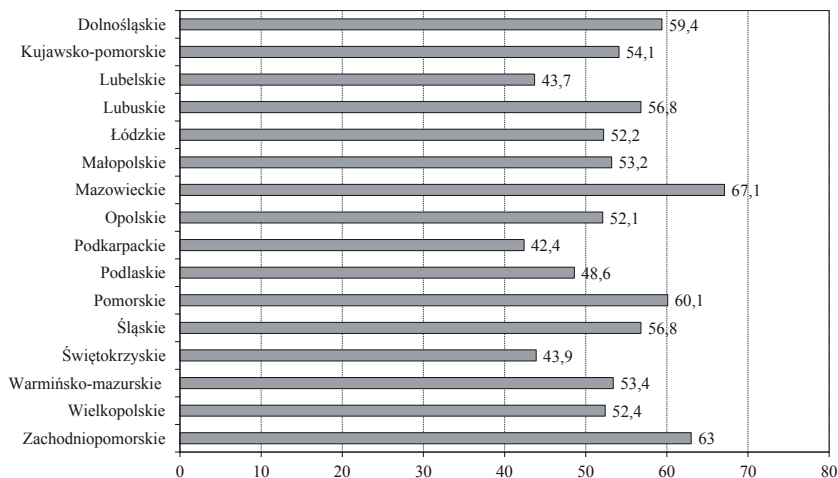
Wykres 1

Sektorowa struktura pracujących w Polsce w latach 2008-2012^a (w %)

^a Sektor I – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; sektor II – przemysł i budownictwo; sektor III – usługi.
Źródło: *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2009* (s. 236-237); *Mały Rocznik Statystyczny Polski 2013* (s. 148-149); obliczenia własne.

Wykres 2

Udziały sektora usług w absorpcji zasobów pracy w układzie wojewódzkim w 2012 roku (w %)

Źródło: *Rocznik Statystyczny Województw 2012* (s. 310-311); obliczenia własne.

60%. Na „przeciwnym biegunie”, z udziałem poniżej 50,0% znalazły się województwa: podkarpackie (42,4%), lubelskie (43,7%), świętokrzyskie (43,9%) oraz podlaskie (48,6%). W pozostałych województwach udział ten wahał się w granicach od 52,1% (w opolskim) do 59,4% (w dolnośląskim).

Pracujący w sekcjach usługowych

Heterogeniczny charakter sektora usług ma swój wyraz m.in. w odmiennej chłonności na pracę poszczególnych rodzajów usług, o czym świadczy znacznie zróżnicowana liczba pracujących w poszczególnych sekcjach usługowych oraz różne tempo zachodzących zmian (por. tabela 1).

Największym pracodawcą w sektorze usług jest sekcja „Handel; naprawa pojazdów samochodowych”. Jej udział w ogólnej liczbie pracujących, wynoszący w 2012 r. 15,2%, znacznie przewyższał udziały pozostałych sekcji. Na kolejnych pozycjach znalazły się: „Edukacja” z udziałem 7,7% oraz „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne” – 6,7%.

Najmniejsze udziały w zasobach pracy miały sekcje: „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją” – 1,1% oraz „Obsługa rynku nieruchomości” – 1,4%. Relatywnie niskie udziały miały także usługi o istotnym znaczeniu dla dynamizowania rozwoju gospodarki oraz podnoszenia poziomu jej nowoczesności i konkurencyjności, a przede wszystkim usługi zaklasyfikowane do sekcji: „Informacja i komunikacja” (1,8%).

Najtrudniejsze dla sektora usług były lata 2009 i 2012¹. W 2009 r., przy spadku liczby pracujących w gospodarce o 1,8%, zmniejszyła się liczba pracujących także w czterech sekcjach usługowych. Były to: „Handel, naprawa pojazdów samochodowych” (spadek o 4,7%), „Transport i gospodarka magazynowa” (5,4%), „Zakwaterowanie i gastronomia” (8,1%) oraz „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa” (4,1%). W 2012 r. spadki dotyczyły pięciu sekcji, jednak były znacznie łagodniejsze. Ponownie były to: „Zakwaterowanie i gastronomia” (spadek o 0,7%) oraz „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa” (0,1%), a także: „Obsługa rynku nieruchomości” (1,6%), „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” (0,4%) oraz „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją” (0,8%). W tym czasie liczba pracujących w gospodarce zmniejszyła się o zaledwie 0,1%.

Biorąc za punkt wyjścia 2008 r., okazuje się, że w 2012 r. liczba pracujących spadła w trzech sekcjach: „Handel, naprawa pojazdów samochodowych” (spadek o 5,2%), „Zakwaterowanie i gastronomia” (1,1%) oraz „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa” (0,6%). W jednej – „Transport i gospodarka magazynowa” pozostała praktycznie na niezmiennym poziomie, natomiast w dziesięciu – wzrosła. Najbardziej w sekcjach „Administrowanie i działalność wspierająca” – o 12,5% oraz „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” – o 11,1%. Uwzględniając udziały poszczególnych sekcji w ogólnej liczbie pracujących, okazuje się, że w latach 2008-2012 wzrosły udziały sześciu z nich, dwóch pozostały na niezmiennym poziomie, zaś pięciu – zmalały (por. tabela 1).

¹ Duży wpływ na to miał fakt, że w tych latach dynamika PKB liczona w cenach stałych była najniższa. W 2009 r. wynosiła 1,6%, zaś w 2012 r. - 2,2%, podczas gdy w 2008 r. - 5,1%, w 2010 r. - 3,9%, a w 2011 r. - 4,5%; http://www.stat.gov.pl/gus/wskazniki_makroekon_PLK_HTML.htm [dostęp 28.04.2014].

Tabela 1
Pracujący w sekcjach usługowych w latach 2008-2012

Wyszczególnienie	Lata:											
	2008		2009		2010		2011		2012			
	liczba (w tys.)	udział (w %)	liczba (w tys.)	udział (w %)	liczba (w tys.)	udział (w %)	liczba (w tys.)	udział (w %)	liczba (w tys.)	udział (w %)		
Ogółem	14 037,2	100,0	13 782,3	100,0	14 106,9	100,0	14 232,6	100,0	14 213,4	100,0		
Handel, naprawa pojazdów samochodowych	2 287,2	16,1	2 179,5	15,8	2 189,1	15,5	2 158,8	15,2	2 167,3	15,2		
Transport i gospodarka magazynowa	733,2	5,0	693,7	5,0	701,4	5,0	727,9	5,1	732,9	5,2		
Zakwaterowanie i gastronomia	274,7	2,0	252,5	1,8	237,4	1,7	237,5	1,7	235,9	1,7		
Informacja i komunikacja	233,1	1,7	239,6	1,7	237,8	1,7	249,4	1,8	255,3	1,8		
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	348,0	2,5	333,9	2,4	337,9	2,4	346,3	2,4	345,8	2,4		
Obsługa rynku nieruchomości	192,7	1,4	193,1	1,4	196,0	1,4	198,2	1,4	195,1	1,4		
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	472,6	3,4	480,2	3,5	481,3	3,4	518,2	3,6	525,2	3,7		
Administrowanie i działalność wspierająca	374,5	2,7	375,7	2,7	411,7	2,9	413,9	2,9	421,4	3,0		
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	919,0	7,0	964,5	7,0	970,1	6,9	951,9	6,7	958,2	6,7		
Edukacja	1 058,1	7,8	1 071,9	7,8	1 079,9	7,7	1 084,7	7,6	1 088,1	7,7		
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	728,9	5,3	747,6	5,4	764,4	5,4	775,4	5,4	772,5	5,4		
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	145,8	1,1	146,3	1,1	148,4	1,1	153,3	1,1	152,0	1,1		
Pozostała działalność usługowa	202,4	1,4	204,4	1,5	200,7	1,4	215,9	1,5	217,9	1,5		

Źródło: *Mały Rocznik Statystyczny Polski 2010* (s. 138-139); *Mały Rocznik Statystyczny Polski 2013* (s. 148-149); obliczenia własne.

Sekcja „Handel, naprawa pojazdów samochodowych” jest największym pracodawcą we wszystkich województwach, a jej udział w absorpcji zasobów pracy kształtował się od 12,1% w województwie lubelskim do 17,1% w mazowieckim (por. tabela 2).

Tabela 2**Udziały pracujących w sekcjach usługowych wg województw w 2012 roku (w %)**

Województwa	Sekcje*												
	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S
Dolnośląskie	15,9	5,2	2,1	2,0	2,9	1,4	4,0	4,4	4,5	7,9	6,3	1,2	1,6
Kujawsko-pomorskie	16,1	5,0	1,4	1,0	2,0	1,7	2,7	2,7	4,7	8,2	6,1	1,0	1,5
Lubelskie	12,1	4,1	1,0	0,7	1,6	0,9	2,0	1,3	4,2	8,1	5,7	0,8	1,2
Lubuskie	16,2	6,5	1,7	0,9	1,9	1,3	2,6	3,8	5,5	8,0	5,5	1,1	1,8
Łódzkie	15,3	5,0	1,3	1,3	2,2	1,2	2,8	3,5	4,4	7,3	5,7	0,9	1,3
Małopolskie	15,2	4,4	2,3	1,9	2,0	1,0	4,0	2,5	3,6	8,2	5,4	1,2	1,5
Mazowieckie	17,1	6,2	1,9	3,9	4,7	2,1	6,6	3,7	5,2	7,2	5,0	1,3	2,1
Opolskie	14,2	5,2	1,5	0,7	1,7	1,0	2,6	2,6	5,3	8,4	6,1	1,2	1,5
Podkarpackie	12,5	3,7	1,1	0,9	1,2	0,8	1,8	1,9	3,9	7,2	5,4	0,9	1,1
Podlaskie	13,9	4,2	1,7	0,9	1,7	1,0	2,1	1,6	5,1	8,4	5,7	1,0	1,3
Pomorskie	16,8	6,5	2,3	2,1	3,0	2,1	3,9	3,0	4,8	8,7	5,6	1,2	1,7
Śląskie	16,5	5,8	1,7	1,5	2,3	1,6	3,6	3,7	3,8	7,6	5,9	1,3	1,5
Świętokrzyskie	13,0	4,4	1,1	0,6	1,2	0,8	2,0	1,8	4,2	6,8	6,0	0,9	1,1
Warmińsko-mazurskie	14,5	4,6	1,8	0,8	1,9	1,2	2,5	2,5	5,9	9,0	6,2	1,1	1,4
Wielkopolskie	16,6	5,4	1,5	1,6	2,0	1,2	3,5	2,8	3,6	7,5	4,5	0,8	1,4
Zachodniopomorskie	16,9	6,6	3,1	1,4	2,2	1,7	3,3	3,2	6,0	9,0	6,4	1,3	1,9
Ogółem	15,6	5,3	1,7	1,8	2,5	1,4	3,7	3,0	4,5	7,8	5,6	1,1	1,6

* G – Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H - Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; J - Informacja i komunikacja; K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; S - Pozostała działalność usługowa

Źródło: *Rocznik Statystyczny Województw 2012* (s. 310-311).

W przypadku sekcji o najniższych udziałach w absorpcji zasobów pracy na terenie danego województwa, sytuacja kształtowała się następująco²:

- w ośmiu z nich (dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, łódzkie, mazowieckie, pomorskie, śląskie, wielkopolskie i zachodniopomorskie) najniższe udziały w ogólnej liczbie pracujących miała sekcja „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”;

² Wymienione województwa dają łączną liczbę 17. Wynika to z faktu, że w województwie kujawsko-pomorskim najniższe udziały w ogólnej liczbie pracujących (wynoszące po 1%) miały dwie sekcje, – „Informacja i komunikacja” oraz „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”.

- w siedmiu (kujawsko-pomorskie, lubelskie, lubuskie, opolskie, podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie) była to sekcja „Informacja i komunikacja”;
- w dwóch (małopolskie i podkarpackie) – „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”.

Zaobserwowano związki między chłonnością sektora usług na pracę a poziomem rozwoju ekonomicznego danego województwa³. Aż 7 sekcji miało najwyższe udziały w ogólnej liczbie pracujących na terenie województwa mazowieckiego. Wśród nich były zarówno tradycyjne (np. „Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych”, „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”), jak i nowoczesne sekcje usługowe (np. „Informacja i komunikacja”, „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”). Pewnym zaskoczeniem może być fakt, że w województwie zachodniopomorskim sekcji o najwyższych udziałach było 6⁴, w tym: „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”.

Wyraźnie mniejsza chłonność sektora usług na pracę miała miejsce w województwach o relatywnie niskim poziomie rozwoju. Aż 11 sekcji usługowych miało najniższe udziały w zasobach pracy na terenie trzech województw: podkarpackiego, świętokrzyskiego i lubelskiego. Nie dotyczyło to jedynie sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, w przypadku której najniższe udziały odnotowano na terenie małopolskiego i wielkopolskiego (w obu województwach wynosił on 3,6%) oraz sekcji „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” – w tym przypadku było to wielkopolskie (4,5%).

Można wskazać na pewne wyjątki od prezentowanej „reguły”. Przykładowo, w województwie kujawsko-pomorskim relatywnie wysoki udział w zasobach pracy miała sekcja „Obsługa rynku nieruchomości” (1,7%, wyższe udziały odnotowano jedynie na terenie województwa mazowieckiego i pomorskiego – po 2,1%), natomiast „Edukacja” – w warmińsko-mazurskim (najwyższy udział, wraz z województwem zachodniopomorskim, wynoszący 9,0%). W przypadku edukacji na przedostatniej pozycji, wraz z województwem podkarpackim uplasowało się mazowieckie (z udziałem 7,2%, niższy był jedynie w województwie świętokrzyskim – 6,8%). W mazowieckim relatywnie niską chłonność na pracę wykazywała również sekcja „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” (5,0%, niższą odnotowano jedynie w wielkopolskim – 4,5%).

Bezrobocie w usługach

Sektor usług, absorbując największą część zasobów pracy w Polsce, jednocześnie generuje znaczne rozmiary bezrobocia. Do wskaźników charakteryzujących sytuację w tym

³ Traktując jako „wyznacznik” poziomu rozwoju wartość PKB na jednego mieszkańca.

⁴ W 2010 r. na terenie województwa zachodniopomorskiego zostało wytworzone 3,9% ogólnokrajowego PKB, zaś PKB *per capita* wynosił 32 268 zł i był niższy niż średnio w kraju (37 096 zł) oraz niższy niż województwach: dolnośląskim (41 750 zł), łódzkim (34 180 zł), mazowieckim (60 359), pomorskim (35 579 zł), śląskim (39 677) i wielkopolskim (38 629 zł). Por.: *Rocznik Statystyczny Województw 2012* (s. 634).

Tabela 3
Bezrobotni poprzednio pracujący według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy w latach 2009-2012 (stan w II półroczu)

Wyszczególnienie	Lata*											
	2009		2010		2011		2012					
	Liczba (w tys.)	Udział (w %)	Liczba (w tys.)	Udział (w %)	Liczba (w tys.)	Udział (w %)	Liczba (w tys.)	Udział (w %)				
Ogółem	1 493,9	100,0	1 549,6	100,0	1 588,3	100,0	1 739,8	100,0				
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	235,8	15,8	260,2	16,8	272,2	17,1	296,9	17,1				
Transport i gospodarka magazynowa	38,4	2,6	38,1	2,5	38,4	2,4	43,7	2,5				
Zakwaterowanie i gastronomia	39,3	2,6	45,8	3,0	48,5	3,1	52,9	3,0				
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	32,4	2,2	31,3	2,0	32,3	2,0	36,2	2,1				
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	90,5	6,1	96,1	6,2	94,8	6,0	89,3	5,1				
Edukacja	29,8	2,0	33,1	2,1	36,4	2,3	40,1	2,3				
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	33,1	2,2	34,9	2,3	37,2	2,3	38,6	2,2				
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	17,2	1,2	18,3	1,2	19,1	1,2	21,2	1,2				
Pozostała działalność usługowa	106,6	7,1	102,3	6,6	100,6	6,3	105,3	6,1				
Razem usługi	623,1	41,8	660,1	42,7	679,5	42,7	724,2	41,6				

* Brak jest danych liczbowych wg PKD 2007 z 2008 r.
 Udziały nie sumują się do 100%, gdyż nie dla wszystkich sekcji usługowych dostępne są dane liczbowe dotyczące liczby bezrobotnych poprzednio pracujących.
 Źródło: *Bezrobocie rejestrowane. I-IV kwartał 2010 r.* (s. 54-55); *Bezrobocie rejestrowane. I-IV kwartał 2011 r.* (s. 54-55); *Bezrobocie rejestrowane. I-IV kwartał 2012 r.* (s. 54-55); obliczenia własne.

zakresie należy jednak podchodzić ostrożnie, ze względu na fakt, że dostępne dane statystyczne dotyczące liczby bezrobotnych poprzednio pracujących nie obejmują wszystkich sekcji usługowych (por. tabela 3).

Najwięcej osób, które zasiły rzesze bezrobotnych, wcześniej pracowało w sekcji „Handel; naprawa pojazdów samochodowych”. W 2012 r. udział tej sekcji w ogólnej liczbie bezrobotnych poprzednio pracujących wynosił 17,1%. Nie może to budzić zdziwienia wobec faktu, że sekcja ta jest największym pracodawcą w sektorze usług.

Relatywnie duży udział w liczbie bezrobotnych miały także sekcje: „Pozostała działalność usługowa” – 6,1% oraz „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne” – 5,1%. Udziały tych sekcji w latach 2009-2012 zmniejszyły się o 1,0 p.p. Tę korzystną tendencję odnotowano również w przypadku sekcji: „Transport i gospodarka magazynowa” oraz „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”. Spadek był jednak nieznaczny, bowiem w obu sekcjach wyniósł zaledwie 0,1 p.p.

W tym samym czasie udziały trzech sekcji w generowaniu bezrobocia wzrosły. Były to: „Handel; naprawa pojazdów samochodowych – wzrost o 1,3 p.p., „Zakwaterowanie i gastronomia” – o 0,4 p.p. oraz „Edukacja” – o 0,3 p.p. Udziały kolejnych dwóch sekcji: „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” oraz „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją” pozostały na niezmiennym poziomie, wynoszącym odpowiednio 2,2% oraz 1,2%.

Warto również zauważyć, że łączny udział sekcji zaliczanych do sektora usług (dla których dostępne są dane statystyczne) początkowo wzrastał – w latach 2010-2011 o 0,9 p.p., zaś w 2012 r. zmniejszył się o 1,1 p.p. w stosunku do roku poprzedniego i o 0,2 p.p. w stosunku do 2009 r.

Nowo utworzone miejsca pracy

Liczba nowo utworzonych miejsc pracy decyduje o możliwościach rozwojowych zarówno całej gospodarki, jak i poszczególnych dziedzin działalności gospodarczej. W Polsce liczba nowo powstałych miejsc pracy wzrastała do 2010 r. Co godne podkreślenia – w rosnącym tempie – 6,3% w 2009 r. oraz 16,8% w 2010 r. W 2011 r. nastąpiło załamanie tej korzystnej tendencji. Liczba nowo utworzonych miejsc pracy zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego o 4,7%, jednak w stosunku do 2008 r. wciąż było ich więcej – o 18,3%. W 2012 r. liczba nowych miejsc pracy spadła aż o prawie 20% w porównaniu z 2011 r. i o 5,3% w stosunku do 2008 r. (por. tabela 4).

Spadek liczby nowo powstałych miejsc pracy, choć dokonywał się w różnych latach i postępował w różnym tempie, dotyczył wszystkich sekcji usługowych⁵. W 2009 r. miał on miejsce w trzech sekcjach usługowych: „Informacja i komunikacja” (spadek o 12,6%), „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa” (28,3%), „Administrowanie i działalność wspierająca” (1,8%). W 2010 r. spadek odnotowano w dwóch sekcjach: „Edukacja” (13,0%)

⁵ W rozważaniach dotyczących nowo utworzonych miejsc pracy nie uwzględniono sekcji „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”, bowiem GUS nie publikuje ich liczby.

Tabela 4

**Nowo utworzone miejsca pracy w sekcjach usługowych w latach 2008-2012,
średnio w roku ^a**

Wyszczególnienie	Lata				
	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem (w tys.)	490,6	521,6	609,3	580,4	465,0
Dynamika (w %)	100,0	106,3	116,8	95,3	80,1
Handel, naprawa pojazdów samochodowych (w tys.)	110,9	122,6	142,8	145,7	101,2
Dynamika (w %)	100,0	110,6	116,5	102,0	69,5
Transport i gospodarka magazynowa (w tys.)	22,9	25,2	34,0	28,8	25,9
Dynamika (w %)	100,0	110,0	134,9	84,7	89,9
Zakwaterowanie i gastronomia (w tys.)	14,2	19,3	20,3	19,5	19,0
Dynamika (w %)	100,0	135,9	105,2	96,1	97,4
Informacja i komunikacja (w tys.)	14,3	12,5	16,0	16,2	16,4
Dynamika (w %)	100,0	87,4	128,0	101,3	101,2
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (w tys.)	14,5	10,4	13,2	28,6	10,9
Dynamika (w %)	100,0	71,7	126,9	216,7	38,1
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (w tys.)	22,0	24,2	31,2	29,8	26,5
Dynamika (w %)	100,0	110,0	128,9	95,5	88,9
Administrowanie i działalność wspierająca (w tys.)	27,6	27,1	33,1	28,1	34,4
Dynamika (w %)	100,0	98,2	122,1	84,9	122,4
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (w tys.)	17,7	20,6	21,4	15,1	16,2
Dynamika (w %)	100,0	116,4	103,9	70,6	107,3
Edukacja (w tys.)	15,8	25,4	22,1	22,2	18,2
Dynamika (w %)	100,0	160,8	87,0	100,5	82,0
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (w tys.)	12,9	14,9	15,5	14,3	14,0
Dynamika (w %)	100,0	115,5	104,0	92,3	97,9
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (w tys.)	6,5	7,1	5,8	5,3	5,5
Dynamika (w %)	100,0	109,2	81,7	91,4	103,8
Pozostała działalność usługowa (w tys.)	3,8	6,4	7,1	6,4	4,2
Dynamika (w %)	100,0	168,4	110,9	90,1	65,6

^a GUS nie podaje danych liczbowych dotyczących sekcji „Obsługa rynku nieruchomości”

Źródło: *Popyt na pracę w 2010 r.* (2011, s. 60); *Popyt na pracę w 2011 r.* (2012, s. 49); *Popyt na pracę w 2012 r.* (2013, s. 49).

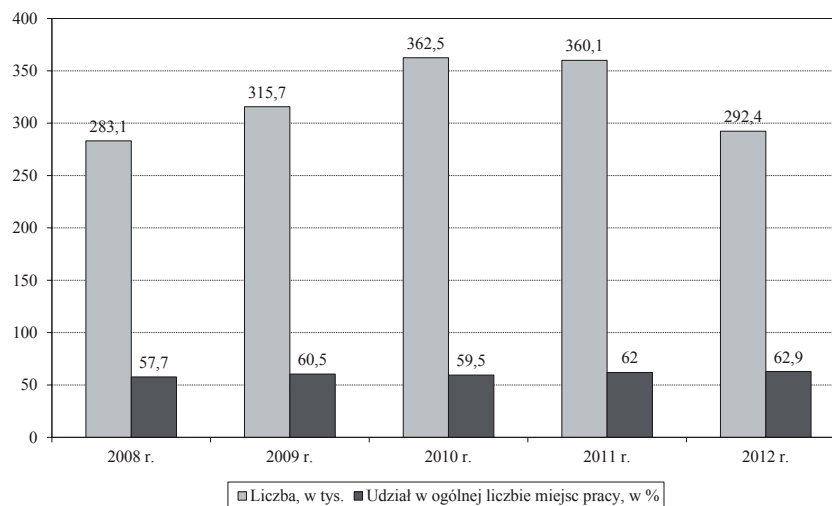
oraz „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją” (18,3%). Zarówno w 2011 r., jak i 2012 r. takich sekcji było już 8, przy czym w obu tych latach spadek miał miejsce w pięciu z nich. Były to: „Transport i gospodarka magazynowa” (spadek wyniósł odpowiednio

15,3% oraz 10,1%), „Zakwaterowanie i gastronomia” (3,9%, 2,6%), „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (4,5%, 11,1%), „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” (7,7%, 2,1%) oraz „Pozostała działalność usługowa” (9,9% i aż 34,4%). W obu tych latach liczba nowo utworzonych miejsc pracy wzrosła jedynie w sekcji „Informacja i komunikacja” – odpowiednio o 1,3% i 1,2%. W 2011 r. spektakularny wzrost liczby nowych miejsc pracy zanotowano w sekcji „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa” – aż o 116,7%, jednak w kolejnym roku odnotowano znaczny spadek – o 61,9%. Sekcją, która do 2010 r. wykazywała znaczną dynamikę rozwoju był handel – w 2009 r. liczba nowo utworzonych miejsc pracy wzrosła o 10,6%, zaś w kolejnym roku o 16,5%. W 2011 r. miało miejsce znaczne wyhamowanie tempa wzrostu – do poziomu 2,0%, natomiast w 2012 r. nastąpił duży spadek – o 30,5%.

Liczbę nowo powstałych miejsc pracy w sektorze usług i ich udział w ogólnej liczbie nowo utworzonych miejsc pracy w polskiej gospodarce w latach 2008-2012 przedstawiono na wykresie 3.

Wykres 3

Nowo utworzone miejsca pracy w sektorze usług w latach 2008-2012

Źródło: obliczenia własne na podstawie tabeli 4.

Okazuje się, że nawet w okresie spowolnienia polskiej gospodarki udział sektora usług w liczbie nowo powstałych miejsc pracy wzrastał. Wyjątek stanowił 2010 r., choć wtedy w sektorze usług powstało najwięcej nowych miejsc pracy, natomiast w najtrudniejszych dla usług latach 2011-2012, gdy – jak wykazano – w większości sekcji usługowych liczba nowo utworzonych miejsc pracy malała, udział sektora usług był najwyższy w całym prezentowanym okresie.

Podsumowanie

Przedstawiona w niniejszym artykule analiza danych statystycznych prowadzi do wniosku, że w kryzysowych dla polskiej gospodarki latach sektor usług przyczyniał się do łagodzenia trudnej sytuacji na rynku pracy, absorbując największą (w stosunku do pozostałych dwóch sektorów ekonomicznych) i rosnącą część zasobów pracy. Znaczenie usług w kształtowaniu sytuacji na rynku pracy jest znacznie zróżnicowane w zależności od rodzaju działalności (sekcji) oraz miejsca jej prowadzenia (województwa). Najistotniejszą rolę pod tym względem odgrywa największy pracodawca w sektorze usług a mianowicie sekcja „Handel; naprawa pojazdów samochodowych”, natomiast najkorzystniejsza sytuacja panuje na terenie województwa mazowieckiego, w którym funkcjonowało 7 sekcji usługowych o najwyższych udziałach w ogólnej liczbie pracujących.

Bibliografia

- Bezrobocie rejestrowane. I–IV kwartał 2012 r.* (2013), GUS, Warszawa.
Bezrobocie rejestrowane. I–IV kwartał 2010 r. (2011), GUS, Warszawa.
Bezrobocie rejestrowane. I–IV kwartał 2011 r. (2012), GUS, Warszawa.
 Kuczevska L. (2011), *Sektor usług w Polsce oraz innych krajach Unii Europejskiej*, „Handel Wewnętrzny”, nr 2.
Mały Rocznik Statystyczny Polski 2010 (2010), GUS, Warszawa.
Mały Rocznik Statystyczny Polski 2013 (2013), GUS, Warszawa.
Popyt na pracę w 2010 r. (2011), GUS, Warszawa.
Popyt na pracę w 2011 r. (2012), GUS, Warszawa.
Popyt na pracę w 2012 r. (2013), GUS, Warszawa.
Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2009 (2009), GUS, Warszawa.
Rocznik Statystyczny Województw 2012 (2012), GUS, Warszawa.
http://www.stat.gov.pl/gus/wskazniki_makroekon_PLK_HTML.htm [dostęp: 28.04.2014]

Absorption of Labour Resources by the Service Sector in Poland in the Years 2008-2012

Summary

An aim of the article is to identify the importance of the service sector as an employer and its role in formation of the situation in the Polish labour market in the years 2008-2012. The grounds for conclusions were the published CSO's statistical data presenting the changes occurring in the number of employees, unemployed and newly established jobs in the service sector. The presented considerations concern both the service sector as a whole and individual sections being a part thereof (by PKD 2007). When it was possible (due to the statistical data accessibility), the author considered the territorial differentiation (by province). In effect of the pre-

sented analyses, the author showed that even in the period of economic slowdown the service sector contributed to smoothing the difficult situation in the Polish labour market. The article is of the research nature.

Key words: service sector, employees, unemployed, newly established jobs.

JEL codes: J21

Абсорбция трудовых ресурсов сектором услуг в Польше в 2008-2012 гг.

Резюме

Цель статьи – выявить значение сектора услуг как работодателя и его роль в формировании ситуации на польском рынке труда в 2008-2012 гг. Основу для умозаключения представляли публикуемые статистические данные ЦСУ, представляющие изменения, происходящие в численности занятых, безработных и вновь открытых рабочих мест в секторе услуг. Представленные рассуждения касаются как сектора услуг в целом, так и отдельных секций, входящих в его состав (по классификации PKD 2007). Там, где это было возможным (из-за доступности статистических данных), учли также территориальную дифференциацию (по воеводствам). В результате представленных анализов показали, что даже в период экономического застоя сектор услуг способствовал смягчению трудной ситуации на польском рынке труда. Статья имеет исследовательский характер.

Ключевые слова: сектор услуг, занятые, безработные, вновь созданные рабочие места.

Коды JEL: J21

Artykuł nadesłany do redakcji w maju 2014 r.

© All rights reserved

Afilacja:

dr Lidia Kuczevska
Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktury
Al. Jerozolimskie 87
02-001 Warszawa
tel.: 22 628 55 85
e-mail: lidia.kuczevska@ibrkk.pl